

М. Ф. АХУНДОВ адына
Азәрбайчан Республика Үмуми китабханасы
Мә'лумат-библиография шө'бәси
Азербайджанская Республиканская Публичная библиотека
им. М. Ф. АХУНДОВА
Справочно-библиографический отдел

016:8

3-941

АБДУЛЛА ШАИГ ТАЛЫБЗАДЭ
(Анадан олмасынын 75 иллийи мунасибәтилә)

АБДУЛЛА ШАИГ ТАЛЫБЗАДЕ

(К 75 летию со дня рождения)

ЯДДАШ—ПАМЯТКА

М. Ф. Ахундов адына
Азәрбайчан Республика
ҮМҮМИ КИТАБХАНАСЫ

БАКЫ—1956—БАКУ

I. 720/10
1957/1900

1957

акт

АБДУЛЛА ШАИГ

(1881)

M. F. Axundov adına
Azərbaycan Milli
Mətbəxanası

АБДУЛЛА ШАИГ

(1881-чи илдэ анадан олмушдур)

Илк шеирлэрини 1905-чи ил ингилабындан сонра чап этдирэн А. Шаиг Азербайчанда совет hakimийэти гурулдугдан сонра Ч. Мэммэдгулузадэ, Ә. һагвердиев, Сүлейман Сани Ахундов, Ч. Чаббарлы, Әли Нэзми вә башга демократ язычыларла янашы совет әдәбийятынын инкишафында чох мүнүм рол ойнайыр.

Абдулла Шаиг Талыбзадэ 1881-чи ил феврал айынын 12-дә Тифлис шәһәриндә анадан олмушдур. Абдулла Шаигин атасы маарифпәрвәр олдуғуна көрә ону руһани мәктәбинә дейил, рус мәктәбинә гоймушдур. Лакин А. Шаиг, аиләдә баш верән ихтилаф үзүндән рус мәктәбиндә тәһсилени ахырадәк давам этдирә билмир. 1893-чү илдә анасы илә бирликдә Ирана (Хорасана) кетмәйә мәчбур олур. Орадакы көһнә үсуллу мәктәб шеирә вә әдәбийята мараг көстәрән Абдулла Шаиги тә’мин этмир.

Хорасанда 7 ил фарс дилиндә тәһсил алыр. Лакин бунунла бирликдә А. Шаиг, рус әдәбийятыны да мүнтәзәм муталиә эдир.

А. Шаиг XX эсрин эввәлләриндә Азербайчана гайыдыр. Бакыя кәләрәк 1903-чү илдән Сабунчуда 7 №-ли шәһәр мәктәбиндә, даһа сонра реални мәктәбдә мүәллимлик эдир.

1905-чи ил рус ингилабындан сонра Абдулла Шаиг мүәллимликлә янашы әдәби ярадычылығыны давам этдирир. Ана дилиндә бир сыра дәрслик дә языр. Азербайчанда Совет hakimийэти гурулдугдан сонра онун адына

мәктәб тә'сис олунмушду. О, тәхминән 30 ил мұәллимлик эдир. Гочаман язычы сонралар В. И. Ленин адына Азәрбайчан Дөвләт Университетиндә дәрс дейир, 1935-чи илдә хәстәләндийи үчүн педагожи фәәлиййәтини даянды-рараг дөвләт тәгаүдүнә кечир.

1905-чи ил рус ингилабындан сонра бир язычы кими танынмаға башлаян А. Шаиг «Мәктуб етишмәди» (1908), «Көч» (1910), «Интиһармы, яшамагмы?» (1910), «Дурсун» (1911), «Көбәләк» (1912), «Пирин кәрамәти» (1912) кими реализмин көзәл нүмунәләри олан әсәрләрини языр.

А. Шаигин совет дөврүндә яздығы «Анабачы», «Вәзифә», «Гаракилис хатирәси», «Өзү билсин, мәнә нә!» кими һекайәләри олдугча мараглыдыр. Коммунист партиясынын рәһбәрлийи алтында Бақы пролетариатынын ерли буржуазия вә чар мүлгәиййәтинә гаршы апардығы тарихи мүбаризә мөвзуна һәср олунмуш «Араз» романы әдибин сәнәткарлыг мәнәратинин көзәл вә парлаг нүмунәләриндәндир.

А. Шаигин бөйүк хидмәтләриндән бири дә ушаг әдәбийяты саһәсиндә ардычыл фәәлиййәт көстәрәрәк, мүхтәлиф жанрларда, нәзәри чәлб эдән ушаг әсәрләри яратмасыдыр.

Ингилабдан әввәл «Көзәл баһар», «Интигамчы хоруз», «Бир саатлыг хәлифә», «Идеал вә инсанлыг» кими ушаглара мәхсус кичик драмалар язан әдиб, бу саһәдәки фәәлиййәтини Совет һакимиййәти күнләриндә инкишаф этдирмиш, «Вәтән», «Хасай», «Элоғлу» кими ушаг драмалары илә бир сырада «Илдырым», «Нүшабә», «Алданмыш улдузлар» кими бөйүк һәчмли сәһнә әсәрләри дә язмышдыр.

Гочаман әдибимизин сон заманлар языб тамамладығы «Көһнә дүня» һаггындакы хатирәләри башга әсәрләри кими охучуларымыз тәрәфиндән марагла охунмагдадыр.

Абдулла Шаигин әдәбийят, инчәсәнәт вә педагожи саһәсиндәки фәәлиййәти партия вә һөкүмәтимиз тәрәфиндән йүксәк гиймәтләндирилмишдир. Азәрбайчан ССР Али Советинин рәясәт һейәти она Әмәкдар инчәсәнәт хадими кими шәрәфли ад вермиш, һөкүмәтимиз ону Ленин ордени илә тәлтиф этмишдир.

1956-чы илин февралында республикамызын ичтимайиййәти гочаман әдибин анадан олмасынын 75 иллинини гейд әдилмишдир. Бу юбилейлә әлағәдар оларат язычынын әсәрләринә тәләбат даһа да чоһалыр. Язычынын әсәрләринин охучулар арасында даһа кениш тәблиғ әдилмәсинә көмәк мөгсәдилә бу яддаш тәртиб әдилилр.

Ә С Ә Р Л Ә Р И

Сечилмиш әсәрләри. Редактору: И. Солтан. Бақы, Азәрнәшр, 1955. 444 сәһ.

Китабын ичиндәкиләр: Шеирләр. Поэмалар—Әдһәм, Гочполад. Драмалар—Фитнә, Нүшабә. һекайәләр—Мәктуб етишмәди, Көч, Интиһармы, яшамагмы?, Көбәләк, Пирин кәрамәти, Анабачы, Вәзифә, Гаракилис хатирәси, Өзү билсин, мәнә нә!, Солмаз вә Сөнмәз. Повест—Дурсун.

Сечилмиш әсәрләри. III чилд. Редактору: М. Ариф. Бақы, Азәрнәшр, 1948. 394 сәһ.

Китабын ичиндәкиләр: Шеирләр, һекайәләр, романлар, Дурсун, Әсримизин гәһрәмәнлары, П'ес—Шаһ Аббас.

Араз. Роман. Биринчи һиссә. Редактору: Н. Гасымзада. Бақы, Ушагкәнчнәшр, 1954. 172 сәһ.

Гочполад. (Поэма). Редактору: М, Ариф. Бақы, Ушагкәнчнәшр, 1946. 76 сәһ.

Көһнә дүня. (Хатирәләр). «Азәрбайчан» журналы, 1954, № 11, сәһ. 64—98; 1956, № 2, сәһ. 35—66.

Көч. (һекайәләр). Редактору: И. Новрузов. Бақы, Ушагкәнчнәшр, 1950. 32 сәһ.

Китабын ичиндәкиләр: Көч. Оба. Алачыгымыз. Мәшгәләләрим. Сәһәрләрим, ахшамларым. Кәрим баба. Айрым гызы. Ики пәһливан. Пәләнк ову. Кәрим бабанын атасы. Гызыл ит. Сүмсү. Чан горхусу. Бичин. Йолдашым Рза, Яғыш. Икид ушаг.

Көзәл баһар. (Мәнзум п'ес). Кичик яшлы ушаглар үчүн. Бакы, Ушагкәнчнәшр, 1940. 32 сәһ.

Мешә көзәтчиси. (Һекайә). «Пионер» журналы, 1954, № 8, сәһ. 4—6.

Мәктүб етишмәди. Ибтидан мәктәб шакирдләри үчүн. Редактору: Х. Һасилова. Бакы, Ушагкәнчнәшр, 1949, 12 сәһ.

Нағыллар. Аз яшлы ушаглар үчүн. Редактору: М. Рзагулузадә. Бакы, Ушагкәнчнәшр, 1945. 54 сәһ.

Китабын ичиндәкиләр: Тыг-тыг ханым, Яхшы арха. Түлкү һәччә кедир.

Нүшабә. (Мәзмуну Низаминин «Шәрәфнамә» дастанындан алынмышдыр). Редактору: М. Раһим. Бөйүк яшлы ушаглар үчүн. Бакы, Ушагкәнчнәшр, 1947. 12 сәһ.

Овчу Мәстан. Редактору: А. Әфәндиев. Мәктәб яшлы ушаглар үчүн. Бакы, Ушагкәнчнәшр, 1945. 20 сәһ.

Тимсаһ ову. (Һекайә). «Пионер» журналы, 1950, № 9, сәһ. 15—19.

Тыг-тыг ханым. Кичик яшлы ушаглар үчүн. Бакы, Ушагкәнчнәшр, 1942, 10 сәһ.

Фитнә. (3 пәрдәли мәнзум п'ес). П'ес Низаминин «Едди көзәл» поэмасында «Бәһрам вә Фитнә» һиссәсинин әсасы үзәриндә язылмышдыр. «Ингилаб вә мәдәнийәт» журналы, 1947, № 9, сәһ. 105—119.

Шеирләр вә нағыллар. Редактору: М. Сейидзадә. Кичик яшлы ушаглар үчүн. Бакы, Ушагкәнчнәшр, 1948. 32 сәһ.

Китабын ичиндәкиләр: Ана юрдум. Вәтән. Май нәгмәси. Топ оюну. Тәмизлик. Дәмирчи нәгмәси. Пайыз. Гузу. Хоруз. Кечи. Ушаг вә довшан. Кәпәнәк. Бүлбүл.

Бәнөвшә. Гәрәңфил. Гызыл күл. Замбаг. Тыг-тыг ханым. Яхшы арха. Түлкү һәччә кедир.

Шеирләр вә һекайәләр. Редактору: Ә. Вәлиев. Орта яшлы ушаглар үчүн. Ушагкәнчнәшр, 1930. 80 сәһ.

Китабын ичиндәкиләр: Ана юрдум. Вәтән нәгмәси. Колхоз язы. Пионерләрә. Дөйүш нәгмәси. Зәрбәчи. Көч. Бир Май. Дәмирчи нәгмәси. Тәмизлик. Күр чайы. Баһар. Гызыл күл. Гәрәңфил. Бәнөвшә. Бүлбүл. Кечи. Гузу. Аслан, гурд вә түлкү. Кәпәнәк. Ары. Яғыш. Ушаг вә довшан. Түлкү вә гурд. Сеһирли үзүк. Оюнчу бағалар. Тимсаһ ову.

Шаиг, А., Рүстәм, С., Дилбази, М. Яз кәлир. (Мәктәбли маһнылары). 1 бурахылыш. Редактору: М. Сейидзадә. Бакы, Ушагкәнчнәшр, 1945. 18 сәһ. Китабчада маһныларынын нотасы да верилмишдыр.

* * *

Шаиг, А. Мән дә сүлһә сәс верирәм. (Үмүмдүня Сүлһ Шурасынын мүрачнәтинә имзалар топланмасы мүнәсибәтилә). «Әдәбийят вә инчәсәнәт» гәзети, 1955, 9 апрел.

Шаиг, А. Нәчиб инсан, көзәл язычы. (Н. Б. Вәзировун анадан олмасынын 100 иллийн мүнәсибәтилә), «Әдәбийят вә инчәсәнәт» гәзети, 1955, 26 феврал.

Шаиг, А. Һәгиги сәнәткар өлмәздир. (Мирзә Аға Әлиевин вәфаты мүнәсибәтилә). «Әдәбийят вә инчәсәнәт» гәзети, 1954, 30 октябр.

Шаиг, А. Хатирәмдәки бир күн... («Коммунист» гәзетинин 10000-чи нөмрәсинин чыхмасы мүнәсибәтилә). «Коммунист» гәзети, 1955, 20 ноябр.

АБДУЛЛА ШАИГИН ҺӘЯТ ВӘ ЯРАДЫЧЫЛЫҒЫ

БАГГЫНДА

Бағыров, М. А. Абдулла Шаигин сечилмиш әсәрләри. «Әдәбийят вә инчәсәнәт» гәзети, 1955, 11 сентябр.

Заманов, А. Абдулла Шаиг. (Охунмуш муһазиранин стенограммы). Бақы, Азерб. ССР Сияси вә элми биликләри яан чәмийјәтин нәшри, 1956. 22 сәһ.

Хәндан, Ч. Абдулла Шаиг. Гачыев, Ч. Х, «XX әср Азербайчан әдәбийјаты» китабы. (Али мәктәбләр үчүн дәрслик). Бақы, Азербайчан Университети нәшрийјаты, 1955, сәһ. 363—384.

Хәндан, Ч. Гочаман әдиб. (А. Шаигин анадан олмасынын 75 иллийи мунасибәтилә). «Азербайчан» журналы, 1956, № 2, сәһ. 128—136.

Хәлилов, Г. «Араз» роман. «Әдәбийјат вә инчәсә-нәт» гәзети, 1954. 4 сентябр.

АБДУЛЛА ШАИГ

р. 1881

Абдулла Шаиг — старейший писатель и педагог, родился в 1881 г. в гор. Тифлисе в семье учителя.

Впервые выступил в литературе в 1905 году с романтическими стихотворениями и небольшими произведениями для детей, составлял учебники и книги для детского чтения.

В своем многообразном по жанрам творчестве, писатель-гуманист призывает к просвещению и культуре.

Активное участие уже зрелого писателя в литературном творчестве продолжалось и после победы социалистической революции в Азербайджане, когда он перешел к большим литературным формам.

Им написаны: роман «Араз» (о жизни нефтяников г. Баку. Роман незакончен, вышла из печати первая часть на азербайджанском языке); повесть «Кочевка»; пьесы — «Хасай», «Родина», «Эль-оглы», «Нушабэ» и др.

Его драма на тему о жизни Низами «Нушабэ» с большим успехом шла на сцене Азербайджанского драматического театра.

Среди первых прозаических произведений Абдулла Шаига самым значительным и содержательным, является его реалистический рассказ «Письмо недошло» написанный в 1908 году. Рассказ посвящен теме — тяжелой жизни рабочего Курбана, приехавшего на заработки в г. Баку из Южного Азербайджана, об эксплуатации

капиталистами нефтяных рабочих на бакинских промыслах.

Абдулла Шаиг сыграл большую роль в развитии детской художественной литературы Азербайджана.

В детских рассказах чувствуется его знание детской психологии и детской души. Его детские пьесы успешно идут на сцене Азербайджанского Театра юных зрителей.

Абдулла Шаиг является прекрасным переводчиком. Им переведена на азербайджанский язык бессмертная поэма Низами «Искендер-намэ».

В 1956 году в феврале месяце общественность Азербайджана отметила семидесятипятое со дня рождения старейшего писателя и педагога Абдулла Шаига.

ИЗДАНИЯ ПРОИЗВЕДЕНИЙ АБДУЛЛА ШАИГА

Письмо не дошло. (Рассказ)—Кочевка. (Повесть).— В кн.: Азербайджанские рассказы. Пер. А. Шариф. М., «Сов. писатель», 1948, стр. 114—142.

Труд и красота. Сказка. (В стихах. Для младш. и средн. возраста). Пер. с азерб. Ю. Фидлер. Баку, Детюниздат, 1946. 19 стр. с илл.

Стихи и сказки. (Пер. с азерб. Ю. Фидлер. Илл. П. Крылов), Баку, Детюниздат, 1950. 48 стр. с илл.

Содержание: Песня кузнеца.—Осень.—Игра в мяч.—Петух.—Барашек.—Козел.—Вот мы какие.—Соловей.—Кто хитрей.—Лиса направляется в Мекку.—Тук-тук-ханум.

* * *

Заманов, А. Старейший писатель и учитель (К 75-летию со дня рождения Абдуллы Шаига Талыбзаде).—«Литературный Азербайджан», 1956, № 2, стр. 76—80.

М. Ф. Ахундов адына
Азербайжан Респ. билик
ҮМУМИ КИТАБХАНАСЫ

770051

6255-86

Тәртиб эдәнләри: Ш. М. Эфәндиева вә М. Н. Мейлман.
Редакторлары: Ә. Хәләфов вә Н. В. Перегонец.
Составители: Ш. М. Эфендиева и М. Н. Мейльман.
Редактора: А. Халафов и Н. В. Перегонец.

Чапа имзаланмыш 14/III-1956-чи ил. Чап вәрәги 0,75.

ФГ 08524

Сифариш № 295

Тиражы 500

3-№-ли мэтбәә, Бакы

30

Пулсуз—Бесплатно

I

720/10